

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

2014-03-12

Läsa in gymnasiet på folkhögskola

Sammanfattning

Efterfrågan på utbildad arbetskraft växer och en gymnasieutbildning har blivit en förutsättning för att klara sig på arbetsmarknaden. Därför har Socialdemokraterna tidigare föreslagit att gymnasieskolan görs obligatorisk. För att ge alla unga det stöd de behöver för att nå en gymnasieexamen föreslår vi nu att de elever som lämnar grundskolan och som behöver folkbildningens metoder för att klara undervisningen ska få möjlighet att läsa gymnasiet på folkhögskola.

Förslag – läsa in gymnasiet på folkhögskola

En obligatorisk gymnasieutbildning måste mötas av stöd och insatser för att alla unga ska ha möjlighet att klara sina gymnasiestudier. Det måste också finnas flera möjliga vägar till gymnasieexamen. En väg som i dag är stängd för de flesta gymnasieelever är att studera på folkhögskola. I dag står det i regelverket att den som antas till allmän kurs som huvudregel måste ha fyllt 18 år. Åldersgränsen till de allmänna kurserna gör att en elev först måste ha misslyckats inom det offentliga skolsystemet för att få söka sig till en folkhögskola.

Socialdemokraterna föreslår

- att det ska finnas möjlighet för unga att efter avslutad grundskola söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet. Det innebär att det blir möjligt att söka till folkhögskolan direkt efter grundskolan och därmed läsa hela gymnasieutbildningen på folkhögskola.
- att lagstiftningen ses över för att möjliggöra för unga att söka folkhögskola direkt efter grundskolan. Bland annat behöver åldersgränsen i Förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen ändras.
- att utbildningsplatserna finansieras av kommunerna genom skolpengen.

Folkbildning handlar om att anpassa undervisningen efter deltagarna och att utgå från deltagarnas förutsättningar och behov. Folkbildningen kännetecknas av att deltagarna har stort inflytande över hur de ska lära och att de söker sin egen kunskap. Det har medfört att folkhögskolan har återfunnit lusten till lärande hos många av dem som inte lyckats inom det offentliga skolsystemet.

Förslaget om att göra det möjligt att läsa gymnasiet på folkhögskola är efterfrågat. I sitt budgetunderlag för 2014-2016 skriver Folkbildningsrådet att folkhögskolan bör vara ett reellt alternativ för unga i gymnasieålder. De betonar att utbildningen i den formella skolan inte passar alla elever och att det finns ett växande behov av andra studiemiljöer, metoder och läroformer.¹

¹ Folkbildningsrådet, *Budgetunderlag 2014-2016*.

Bakgrund

En gymnasieutbildning har blivit en förutsättning för att få ett jobb. Efterfrågan på kvalificerad arbetskraft har ökat inom många sektorer, medan många av de jobb som inte kräver gymnasiekompetens har rationaliserats bort. Det har medfört att arbetslösa unga utan fullgjord gymnasieutbildning har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden.

I dag går de flesta vidare från grundskolan till gymnasiet, men många lämnar gymnasieskolan innan slutförd examen. Var tredje elev behöver antingen längre tid än tre år på sig för att fullfölja sin utbildning eller avbryter gymnasiestudierna helt och den andelen har varit relativt oförändrad över tid. Av de elever som påbörjade sina gymnasiestudier höstterminen 2005 var det 31 procent som inte hade fullföljt gymnasiet efter tre år. Efter fyra år var det 24 procent som fortfarande inte hade en fullständig gymnasieutbildning och efter fem år hade andelen minskat till 23 procent.²

Andelen elever som avbryter sina studier under det första gymnasieåret har ökat de senaste åren. Sett till alla program och alla nybörjarelever har andelen som inte finns registrerade det andra studieåret ökat med en procent på fyra år, från tre till fyra procent av nybörjareleverna. Högst andel elever som inte är registrerade det andra studieåret finns bland elever som börjat på individuella/introduktionsprogram.³

Ett tydligt mönster är att män i högre grad avbryter gymnasiet än kvinnor och att elever inom yrkesförberedande program avbryter i högre grad än elever vid studieförberedande program. I rapporten *Motverka studieavbrott* skriver Sveriges kommuner och landsting, SKL, att det finns många orsaker till att en elev avbryter sina studier men att det sammantaget handlar om hur väl gymnasieskolan lyckas inspirera eleverna till lärande och hur öppen skolan är för elevernas individuella behov.⁴

Studieavbrott medför negativa konsekvenser för såväl individen som för samhället i stort och att motverka avbrott är därför angeläget. I denna PM ger vi därför förslag på hur fler ska finna lusten till lärande och fullfölja sin gymnasieutbildning genom studier på folkhögskola.

Folkhögskolans verksamhet

Det finns 150 folkhögskolor runt om i landet. De flesta drivs av olika folkrörelser, ideella organisationer eller föreningar. Studier inom folkhögskolan kan ge grundskolekompetens, gymnasiekompetens och yrkesutbildning. Till skillnad från andra skolformer är folkhögskolan inte bunden till centralt fastställda läroplaner.

² SKL (2012) *Motverka studieavbrott. Gymnasieskolans utmaning att få alla elever att fullfölja sin utbildning.*

³ Skolverket (2014) *Elever i gymnasieskolan läsåret 2013/14.*

⁴ SKL (2012) *Motverka studieavbrott. Gymnasieskolans utmaning att få alla elever att fullfölja sin utbildning.*

Varje folkhögskola bestämmer själv sin profil och verksamhet med hänsyn till skolans ideologiska och kunskapsmässiga inriktning.

Folkbildningen syftar inte bara till att skapa formella möjligheter till vidare studier eller arbete. Enligt uppdrag från riksdagen ska folkhögskolan prioritera verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället, liksom verksamheter som gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation och som skapar engagemang att delta i samhällsutvecklingen.⁵

I Folkbildningsrådets Folkhögskoledeltagarundersökning från 2010 ansåg 70-80 procent av deltagarna att de under sin folkhögskoletid blivit mer allmänbildade, mer engagerade i samhällsfrågor, mer aktiva i sina fritidsintressen och mer intresserade av kulturella frågor. Ungefär lika många tyckte att de hade fått bättre självförtroende, ifrågasatte mer och tog fler initiativ än tidigare. Känslan av att klara av utbildningen beskrivs som viktig, inte minst för dem som känt sig illa behandlade och misslyckade inom andra utbildningsformer.⁶

Tidigare undersökningar bland deltagare i studiecirkel och folkhögskolekurser har visat att folkbildning både ger och vidmakthåller lust och vilja till lärande, och att folkbildningen styrka är förmågan att uppmuntra och kanalisera var och ens samhällsengagemang.⁷

Behörighetsgivande allmänna kurser

Folkhögskolan erbjuder två slags kurser, behörighetsgivande kurser (allmänna kurser) och profilkurser (särskilda kurser). Varje folkhögskola ska enligt förordningen om statsbidrag till folkbildningen (1991:977) anordna allmänna kurser som årligen omfattar minst 15 procent av verksamheten. De allmänna kurserna kan bedrivas på grundskole- och gymnasienivå och ger samma behörighet till fortsatta studier som det offentliga skolväsendet. Kurserna omfattar sammanlagt minst 30 veckor på heltid (eller motsvarande omfattning i form av deltid) och har ett brett urval av allmänna ämnen, däribland gymnasiegemensamma ämnen/kärnämnen.

För att kunna söka till en allmän kurs på folkhögskola måste man vara 18 år, alternativt fylla 18 år under kalenderåret. Detta regleras i förordningen om statsbidrag till folkbildningen (1991:977).

Under 2012 hade de allmänna kurserna totalt drygt 11 000 deltagare. Mer än hälften (59 procent) av deltagarna var yngre än 25 år.⁸ De allra flesta hade högst 2-årig gymnasieutbildning (86 procent under vårterminen och 88 procent under

⁵ Regeringens prop. 2005/06:192 *Lära, växa och förändra*.

⁶ Folkbildningsrådet (2013) *Samlad bedömning av folkbildningens samhällsbetydelse*.

⁷ *ibid*.

⁸ Folkbildningsrådet, *Årsredovisning med verksamhetsberättelse 2012*.

höstterminen 2012). För 35 procent av deltagarna var utbildningsbakgrunden högst grundskolekompetens.⁹

Utrikes födda utgjorde 30 procent av deltagarna i de allmänna kurserna under höstterminen 2012. Nära var fjärde deltagare hade behov av särskilda pedagogiska insatser som stöd på grund av svårigheter i svenska språket.¹⁰

Statistiken visar att de allmänna kursernas deltagargrupper har förändrats under 2000-talet. Deltagarna har blivit allt yngre – framför allt har andelen yngre män ökat – deras genomsnittliga formella utbildningstid har blivit kortare och allt fler av deltagarna är utrikes födda eller har en funktionsnedsättning.¹¹

Folkhögskolan har en särskild modell för att intyga behörighet till högre studier. Inom folkhögskolan ges inga betyg i enskilda ämnen, istället används ett samlat studieomdöme som värderar deltagarens studieförmåga, dvs. förmågan att tillgodogöra sig fortsatta studier. I ansökningsen till högskolan söker folkhögskolestudenter i en egen urvalsgrupp.

Närmare hälften av deltagarna i de allmänna kurserna, 5 579 personer, fick studieomdömen under läsåret 2011/2012. Under 2012 avslutade totalt 2 142 folkhögskoledeltagare sina studier med intyg om grundläggande behörighet.¹² Inför antagningen till högskolan höstterminen 2013 fanns 5 569 sökande med grundläggande behörighet från folkhögskolan. Av dessa antogs drygt 3 400.¹³

⁹ SCB, *Folkhögskolan vår- och höstterminen 2012*.

¹⁰ Folkbildningsrådet, *Årsredovisning med verksamhetsberättelse 2012*.

¹¹ Folkbildningsrådet (2013) *Samlad bedömning av folkbildningens samhällsbetydelse*.

¹² Folkbildningsrådet, *Studieomdöme, behörighet och avbrott i folkhögskolan 2011-2012*.

¹³ Statistik från Folkbildningsrådet.